

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: ΠΕΙΡΑΜΑ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ
ΟΝΤΟΤΗΤΕΣ - ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ
ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Εισήγηση: Πειράματα και ερμηνείες
της ανθρώπινης (κοινωνικής)
συμπεριφοράς

24/11/2020

Έλενα Συρμαλή

Εισαγωγή

Πείραμα: Το πείραμα είναι ο έλεγχος μιας υπόθεσης

Πειραματισμός: Συνεπάγεται παρέμβαση και χειρισμό

Ο χειρισμός αφορά

α. Ανεξάρτητες Μεταβλητές

β. Εξαρτημένες Μεταβλητές

- Η πειραματική μέθοδος μας βοηθά να μελετήσουμε τον τρόπο με τον οποίο «το αίτιο επηρεάζει το αποτέλεσμα».
- Αίτιο ανεξάρτητη μεταβλητή
- Αιτιατό εξαρτημένη μεταβλητή
- Ο ερευνητής μπορεί να μεταβάλλει την ανεξάρτητη μεταβλητή για να μετρήσει την επίδραση στην εξαρτημένη μεταβλητή

- **Ανεξάρτητη μεταβλητή:** στοιχείο που χειρίζεται ο πειραματιστής προκειμένου να επιδράσει σε μια εξαρτημένη μεταβλητή
- **Εξαρτημένη μεταβλητή:** στοιχείο που εξαρτάται από τον χειρισμό και τις αλλαγές της ανεξάρτητης μεταβλητής.

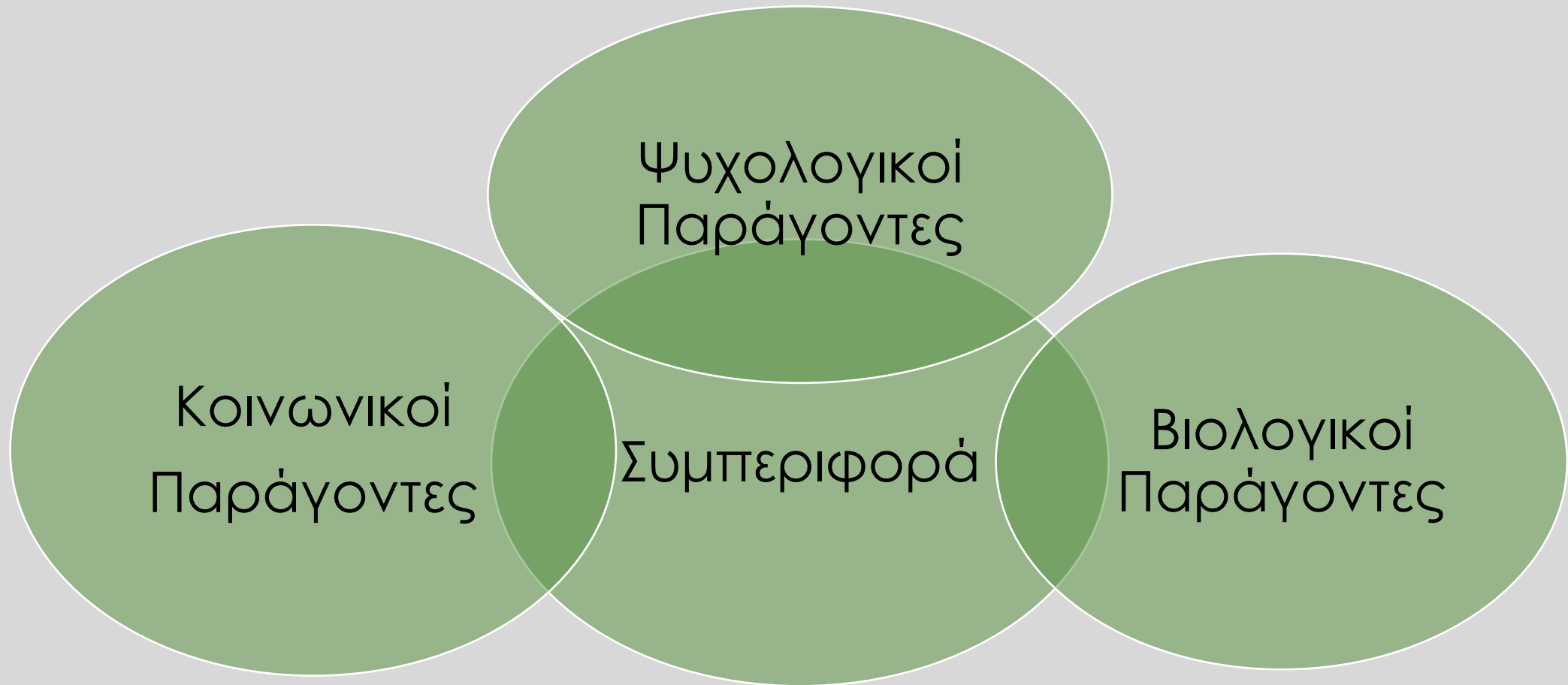
➤ Πείραμα:

➤ **Ο χειρισμός της ανεξάρτητης μεταβλητής ή των ανεξάρτητων μεταβλητών που στόχο έχει να μελετηθούν οι επιδράσεις (των ανεξάρτητων μεταβλητών), στην εξαρτημένη μεταβλητή ή στις εξαρτημένες μεταβλητές.**

➤ Παράδειγμα: για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα έχουμε αϋπνίες. Αφού κάνουμε διάφορες υποθέσεις για τις αιτίες, κάνουμε μια ακόμα υπόθεση. Υποθέτουμε ότι η χρήση ηλεκτρονικών συσκευών (κινητό, υπολογιστής κ.α.) επηρεάζουν. Μειώνουμε λοιπόν τη χρήση τους. Η μείωση της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων είναι η ανεξάρτητή μας μεταβλητή. Η διάρκεια του ύπνου μας ή η ευκολία να κοιμηθούμε είναι εξαρτημένη μεταβλητή.

- Παρατηρώντας την ανθρώπινη (κοινωνική) συμπεριφορά, οι κοινωνικοί επιστήμονες, κάνουν διάφορες υποθέσεις για την εξήγησή της και τους παράγοντες που την προκαλούν.
- Είδη πειραμάτων:
 - α. Εργαστηριακό πείραμα
 - β. Πείραμα πεδίου

- Τα εργαστηριακά πειράματα έχουν χαμηλότερη εξωτερική εγκυρότητα αλλά υψηλότερη εσωτερική εγκυρότητα, σε σχέση με τα πειράματα πεδίου.
- **Εξωτερική εγκυρότητα:** κατά πόσο οι συνθήκες που διεξάγεται το πείραμα έχουν ομοιότητες με την καθημερινή ζωή
- **Εσωτερική εγκυρότητα:** ο βαθμός του ψυχολογικού επηρεασμού- ο βαθμός της αλλαγής συμπεριφοράς των συμμετεχόντων.

Τα πιο γνωστά πειράματα στην κοινωνική ψυχολογία

- ❑ Sherif M. (1936)- **Social norms**
- ❑ Asch S. (1951) – **Conformity- compliance**
- ❑ Sherif M. & Sherif C. (1953) – **Conflict between groups** (“*The Robbers Cave Study*”)
- ❑ Festinger L. (1957) άμεση παρατήρηση) – **Cognitive Dissonance**
+ Festinger & Carlsmith (1959) πείραμα
- ❑ Milgram S. (1963) – **Behavioral Study of Obedience**
- ❑ Moscovici S.(1969)- **Minority Influence**
- ❑ Tajfel H. (1970) – **Intergroup Discrimination**
- ❑ Zimbardo P. (1971) – **Dehumanization** (“*The Stanford Prison Experiment*”)

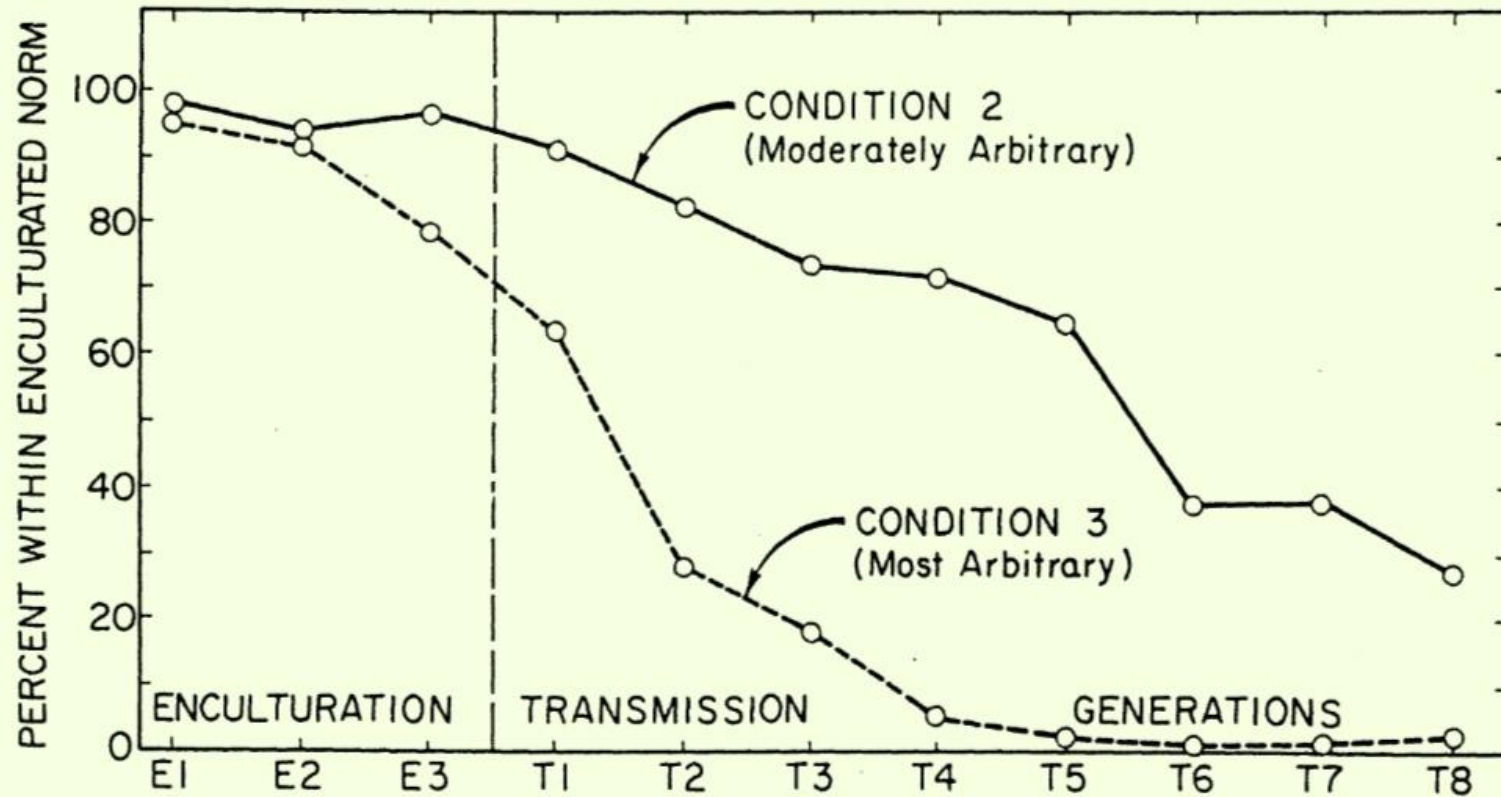

Figure 1 Conformity to enculturation norms in the autokinetic situation. (Prescribed norm for Condition 2, moderately arbitrary, is 9-15 inches or 22.86 - 38.10 cm. Prescribed norm for Condition 3, most arbitrary, is 15-21 inches, or 38.10-53.34 cm.)

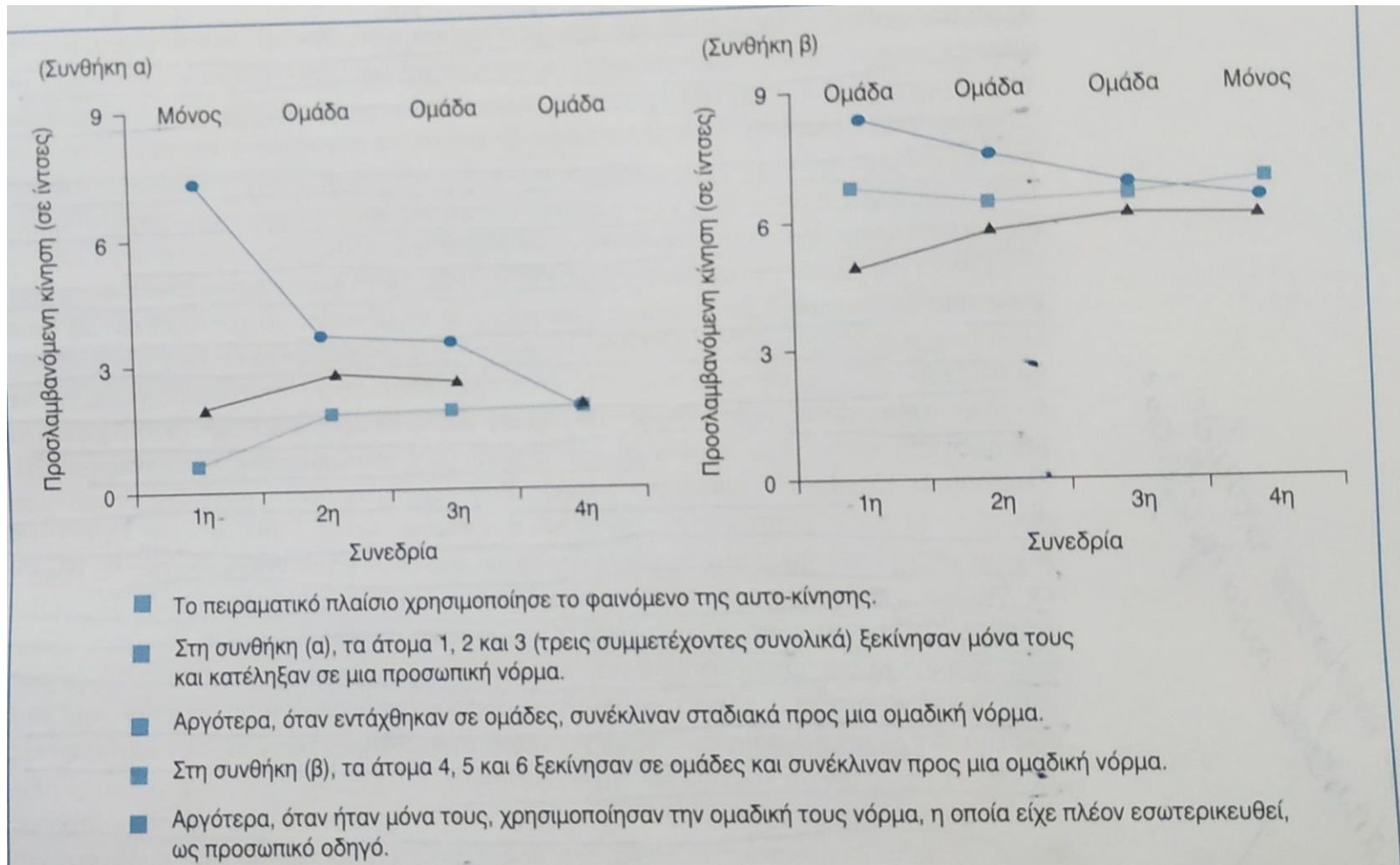
25/11/2020

Sherif M. (1935)- Social norms - Συμμόρφωση

- «**Αυτοκινητική οπτική ψευδαισθηση**»
- Τα ερευνητικά αντικείμενα κλήθηκαν να εκτιμήσουν την κίνηση ενός φωτεινού σημείου στο σκοτάδι
- Σιγά σιγά τα κάθε ομάδα έκανε τις εκτιμήσεις βάσει κανόνων που δημιουργούσε
- Οι απαντήσεις σταδιακά συνέκλιναν σε μια τιμή

Πληροφοριακή επιρροή

- Το άτομο δέχεται την πληροφορία από κάποιον άλλον ως «μαρτυρία της πραγματικότητας»
- Όταν δεν είμαστε βέβαιοι για μια πληροφορία ή μια κατάσταση και από το περιβάλλον δεχόμαστε ασαφείς πληροφορίες, προβαίνουμε σε έλεγχο όχι με κριτήριο την πραγματικότητα αλλά μέσω της κοινωνικής σύγκρισης

Πλαίσιο Κοινωνικής Σύγκρισης

- Ο Sherif υποστήριξε ότι τα άτομα χρησιμοποιούν τη συμπεριφορά των άλλων για να καθορίσουν «το εύρος των δυνατοτήτων της δικής τους συμπεριφοράς».
- Οι μέσες (μεσαίες) θέσεις προσλαμβάνονται ως σωστές και τα άτομα τείνουν να τις «αντιγράφουν» ή να τις υιοθετούν.
- Σύγκλιση συμπεριφοράς Ομαδικές Νόρμες

➤ Για ποιόν λόγο
συμμορφωνόμαστε με τις
απόψεις και τις εκτιμήσεις της
πλειοψηφίας της ομάδας;

Festinger L. (1957) – Cognitive Dissonance, Γνωστική Ασυμφωνία

- Θεωρία της Γνωστικής Ασυμφωνίας
- Μεθοδολογία:
 - Α. Άμεση Παρατήρηση
 - Β. Πειραματικός κοινωνιοψυχολογικός χειρισμός στο εργαστήριο
 - Α. Η προφητεία της κυρίας Keech για το τέλος του κόσμου- Διάψευση της προφητείας- Η ομάδα αποδέχεται ότι ο σώθηκε η ανθρωπότητα λόγω της καλής τους συμπεριφοράς- Ή πίστη στην ομάδα αυξάνεται- Εκστρατεία ενημέρωσης και προσπάθεια στρατολόγησης νέων μελών

- Β. 1^η φάση: Τα ερευνητικά υποκείμενα πρέπει να εκτελέσουν ένα ιδιαίτερα βαρετό έργο
- 2^η φάση: Ο επιστήμονας δηλώσει στα ερευνητικά υποκείμενα ότι λείπει ένας συνεργάτης του και θα πρέπει να βοηθήσουν λέγοντας στην επόμενη ομάδα πόσο ενδιαφέρον ήταν το έργο που θα εκτελούσαν
- 3^η φάση: Ο ερευνητής δηλώνει στα ερευνητικά υποκείμενα ότι μπορεί θα τους δώσει ένα χρηματικό ποσό για τη δοκιμασία και το επιθυμούν αν την επόμενη φορά τους ειδοποιήσει και να βοηθήσουν

- Σε μια ομάδα δόθηκε το ποσό του 1 δολαρίου
- Σε μια δεύτερη ομάδα 20 δολάρια
- Ομάδα ελέγχου που δεν τους ζητήθηκε βοήθεια ούτε πληρώθηκαν
- Όσοι πληρώθηκαν με το ποσό του 1 δολαρίου βαθμολόγησαν πολύ περισσότερο θετικά την βαρετή δοκιμασία
- Μικρότερη αμοιβή Μεγαλύτερη αλλαγή της στάσης

- Το άτομο επιδιώκει την αρμονία και τη συμφωνία μεταξύ των στάσεων και των συμπεριφορών του
- Όταν το άτομο αντιλαμβάνεται ασυμφωνία μεταξύ δύο στοιχείων, προσπαθεί να μεταβάλλει τα γνωστικά στοιχεία ή να αναζητήσει νέα στοιχεία που να μειώνουν την ασυμφωνία
- Η ασυμφωνία μειώνεται όταν οι στάσεις «**ευθυγραμμίζονται**» με τις συμπεριφορές μας

25/11/2020

**Moscovici
S.(1969)-**

Minority

Influence

Μειονοτική Επιρροή

- Απέναντι σε μια πλειοψηφία **κοινωνική σύγκριση**
- Απέναντι σε μια μειονότητα **διαδικασία επικύρωσης**
- Πείραμα: συλλογικό τεστ / αντίληψη χρωμάτων
- Δύο από τα έξι υποκείμενα είναι οι περιραματικοί συνεργοί
- Το χρώμα της διαφάνειας είναι μπλε/ οι συνεργοί επιμένουν πολλές φορές ότι είναι πράσινο
- Στην πειραματική συνθήκη ένα ποσοστό 8,42% των πειραματικών υποκειμένων δίνει την απάντηση «πράσινο»-σημαντική μειονοτική επιρροή

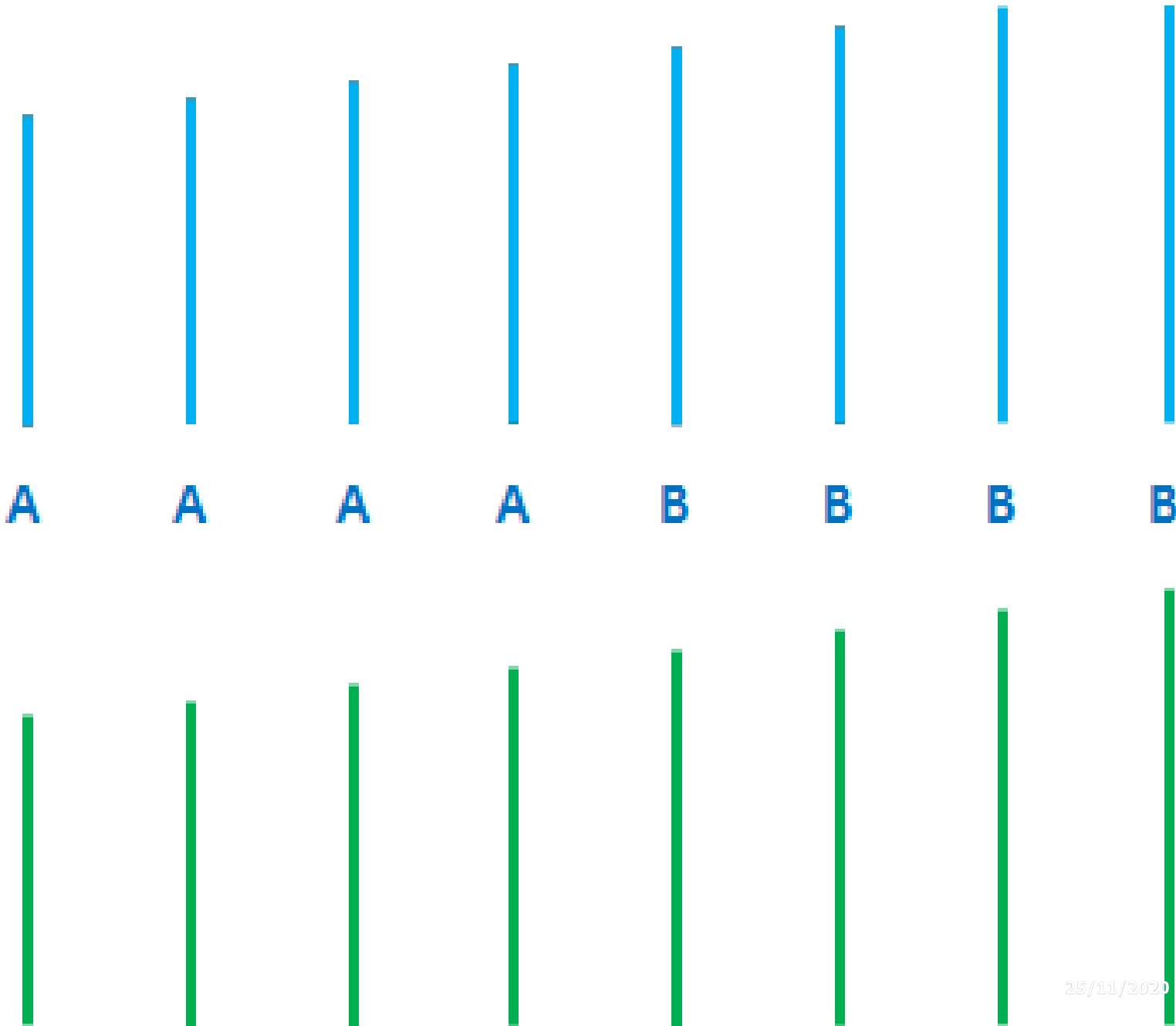
➤ Asch → επιρροή της πλειοψηφίας

VS

➤ Moscovici → μειονοτική επιρροή

Tajfel H. (1970) – Intergroup Discrimination

- Οι ομάδες πολλές φορές **ενεργοποιούν** ή **επιτείνουν** τα στερεότυπα για να αποδώσουν δυσάρεστα γεγονότα σε μέλη της εξω- ομάδας (αποδιοπομπαιοί τράγοι)
- Δύο είδη ταυτοτήτων:
 - α. **Κοινωνική ταυτότητα** (εαυτός με όρους συμμετοχής στην ομάδα)
 - β. **Προσωπική ταυτότητα** (ιδιοσυγκρασιακά χαρακτηριστικά)

- Τα πειραματικά υποκείμενα έπρεπε να εκτιμήσουν τα μήκη γραμμών. Τα μήκη των γραμμών διέφεραν (μικρή διαφορά- 1cm).
- Όταν οι γραμμές ομαδοποιούνταν και κατηγοριοποιούνταν σε A και B, τα ερευνητικά υποκείμενα, υπερεκτιμούσαν τις διαφορές των γραμμών

- **Επίταση** των διομαδικών διαφορών
- **Αφομοίωση** των ενδοομαδικών διαφορών
- **Στερεότυπα**
- **Απατηλή Συνάφεια**

Zimbardo P. (1971) – Απανθρωποποίηση-απεξαιτομίκευση

- Τη δεκαετία του 1970, ο Κοινωνικός Ψυχολόγος, ο Philip Zimbardo, ήθελε να διερευνήσει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι εσωτερικεύουν ρόλους που καθορίζουν τη συμπεριφορά τους. Πραγματοποίησε λοιπόν ένα πείραμα με 24 «ψυχολογικά ευσταθείς» φοιτητές του Πανεπιστημίου του Stanford, σε έναν χώρο του πανεπιστημίου, μια προσομοίωση φυλακής (στο υπόγειο του Τμήματος Ψυχολογίας).
- Ο επιστήμονας αναγκάστηκε να διακόψει το πείραμα μετά από 6 ημέρες.

- Τα πειραματικά υποκείμενα χωρίστηκαν σε δύο κατηγορίες και φορούσαν ανάλογες στολές: Οι «φύλακες» και οι «κρατούμενοι».
- Οι «φύλακες» μετά από λίγο ταπείνωναν και παρενοχλούσαν τους «κρατούμενους». Οι τελευταίοι αρχικά επαναστάτησαν αλλά σταδιακά έγιναν πειθήνια όργανα. Κάποιοι «κρατούμενοι» παρουσίασαν σημάδια οξείας συναισθηματικής διαταραχής (αποδιοργανωμένη σκέψη, ανεξέλεγκτο κλάμα και κραυγές).

- Το 2006 οι Reicher και Haslam επανέλαβαν την έρευνα του Zimbardo (στο πλαίσιο μιας μελέτης του BBC)
- Υποστήριξαν ότι τα φαινόμενα που παρουσιάζονται σε αυτές τις περιπτώσεις, οφείλονται στο γεγονός ότι το άτομο βρίσκεται σε κατάσταση αβεβαιότητας και αναγκάζεται να ενσωματώσει έναν Ρόλο για να ισορροπήσει. Ενώ υποστήριξαν ότι αν οι «κρατούμενοι» αποκτούσαν κοινή «κοινωνική ταυτότητα» τα αποτελέσματα θα ήταν άλλα.

- Zimbardo: θεωρία της απεξανομίκευσης (dehumanization).
- Η συμμετοχή σε μια μεγάλη ομάδα προσφέρει στους ανθρώπους έναν μανδύα ανωνυμίας που διαχέει την προσωπική ευθύνη. Η ατομική συμπεριφορά δεν υπόκειται σε προσωπικούς και κοινωνικούς ελέγχους.
- Σε άλλα παρόμοια πειράματα οι πειραματικοί συνεργοί σε φορούσαν εργαστηριακές ρόμπες ή άλλου είδους στολές.
- Η στολή οδηγούσε πολλές φορές μια ομάδα σε λεκτική ή σωματική επιθετικότητα π.χ. να κάνει περισσότερο άσεμνα σχόλια σε μία συζήτηση, να κάνει πιο δεικτικά σχόλια για διάφορα θέματα κ.α.
- Η απεξανομίκευση φάνηκε ότι αυξάνει την επιθετική συμπεριφορά σε συνδυασμό με τους ρόλους που τα μέλη μιας ομάδας υιοθετούν. Οι ρόλοι που υιοθετούνται δεν αντιστοιχούν σε άτομα αλλά σε **προδιαγραφές συμπεριφοράς** που ανατίθενται σε ανθρώπους.

- **Ρόλοι:** Είναι ιδιαίτερα ισχυροί στη διαδικασία τροποποίησης της συμπεριφοράς, επηρεάζουν το ποιοι είμαστε, την ταυτότητά μας και την αντίληψη που έχουμε για τον εαυτό μας. Επηρεάζουν επίσης την αλληλεπίδραση που έχουμε με τους άλλους καθώς προκαλούν **κοινωνικές προσδοκίες**.
- Η **σύγκριση** πρώτα γίνεται μεταξύ των ρόλων των μελών της ενδοομάδας και κατόπιν με τα μέλη της εξω-ομάδας.

- Χαμηλή αυτεπίγνωση υπάρχει και στις μάζες. Όμως οι αποφάσεις της μάζας διαφέρουν από αυτές των ομάδων. Οι πρώτες λειτουργούν βάσει νορμών, εικόνων και συναισθήματος. Χωρίς κανονιστικές προσδοκίες. Δεν υπάρχει η ιεραρχία. Κυριαρχεί ο εκάστοτε Αρχηγός.
- Σε πολλές περιπτώσεις η στολή, αν και προκαλεί απεξατομίκευση, αντί να οδηγεί σε αντικοινωνικές συμπεριφορές, καθορίζει κοινωνικές υποχρεώσεις ή ρόλους των ανθρώπων που συμμετέχουν στην ομάδα, οδηγώντας τα μέλη σε φιλοκοινωνικές συμπεριφορές.

Προβληματισμοί

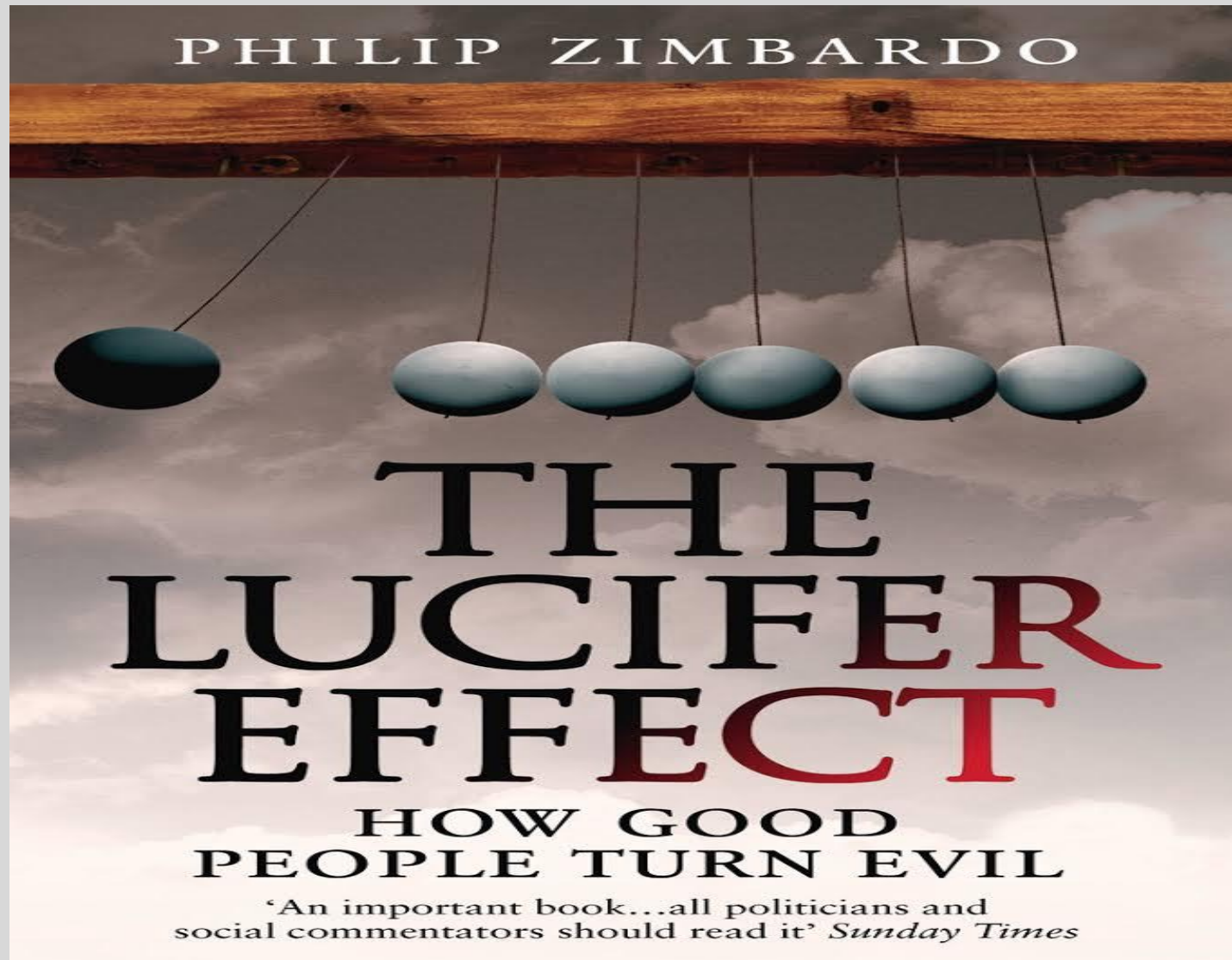
- Στα πειράματα που αναφέρθηκαν διασφαλίστηκε η σωματική ακεραιότητα των συμμετεχόντων;
- Πόσο επηρεάστηκε η ψυχολογική τους υγεία;
- Έγινε σεβαστή η αρχή της ιδιωτικότητας;
- Τα ερευνητικά υποκείμενα, όταν έδωσαν τη συγκατάθεσή τους, είχαν πλήρη αντίληψη όλων των διαστάσεων των πειραμάτων;

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Γαρδικιώτης Α. (2008). Κοινωνική Επιρροή, Gutenberg, Αθήνα
- Γεωργιάς Δ. (1999). Κοινωνική Ψυχολογία, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα
- Παπαστάμου Σ. (2008). Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία- Η παράδοση Α' Τόμος, Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα
- Παπαστάμου Σ. (2008). Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία- Επιστημολογικοί προβλήματα και μεθοδολογικές κατευθύνσεις, Β' Τόμος, Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα
- Asch S. E. (1956). Studies of independence and conformity: A minority of one against a unanimous majority. *Psychological Monographs: General and Applied*, 70, 1-70
- Asch S. (1955). Social psychology Hardcover, Prentice-Hall, B0007HDWGU
- Bond, R., & Smith, P. B. (1996). Culture and conformity: A meta-analysis of studies using Asch's (1952b, 1956) line judgment task. *Psychological Bulletin*, 119(1), 111–137.
- Doise W. (1982). L' explanation en psychologie sociale, ελληνική έκδοση: Η εξήγηση στην Κοινωνική Ψυχολογία, μετάφραση Λυμπεροπουλου Α., Εκδόσεις Πεδίο, Αθήνα, 2009
- Diener, E., Lusk, R., DeFour, D., & Flax, R. (1980). Deindividuation: Effects of group size, density, number of observers, and group member similarity on self-consciousness and disinhibited behavior, *Journal of Personality and Social Psychology*, 39(3), 449–459
- Hogg M.A., Vaughan G.M.(2008). Social Psychology, ελληνική έκδοση: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ, μετάφραση: Σταυρόπουλος Χ., Βιβλιοπωλείο, Αθήνα, 2010
- Moscovici S., Lage E., Naffrechoux M. (1970). Influence of a Consistent Minority on the Responses of a Majority in a Color, Perception Task, *Sociometry*, Vol. 32, No. 4, pp. 365-380
- Moscovici, S. (1994). Three concepts: Minority, conflict, and behavioral style. In S. Moscovici, A. Mucchi-Faina, & A. Maass (Eds.), Nelson-Hall series in psychology. Minority influence (p. 233–251). Nelson-Hall Publishers.

- Pepitone A. (1981). Lessons from the history of social psychology, *American Psychologist*, 36(9), 972–985
- Perlstadt H. (2013). Milgram's Obedience to Authority: Its Origins, Controversies, and Replications, *Obedience to Authority: Origins Controversies Theoretical & Applied Ethics*, 2(2), 53-77
- Scheff T. (1988). Shame and Conformity: The Deference-Emotion System, *American Sociological Association*, Vol. 53, No. 3 (Jun., 1988), pp. 395-406
- Sherif M., Harvey O.J., White B., Hood W., Sherif C. (1961). Intergroup conflict and cooperation: The robbers' cave experiment, University of Oklahoma
- Sherif M., Sherif C. (1964). Reference groups, N.Y.: Harper & Row
- Sherif M., Sherif C. (1967). Attitude as an individual's categories: The social Judgement – involvement approach to attitude and attitude change, N.Y: Wiley
- Tajfel H. (1970). Experiments in Intergroup Discrimination, *Scientific American*, Vol. 223, No. 5, pp. 96-103
- Waytza A., Epleyb N. (2012). Social connection enables dehumanization, *Journal of Experimental Social Psychology*, Volume 48, Issue 1, January 2012, Pages 70-76
- Zimbardo P. (2008). *The Lucifer Effect: Understanding How Good People Turn Evil*, Random House, Rider
- <https://www.thetimes.co.uk/article/muzafer-sherifs-robbers-cave-experiment-was-a-real-life-lord-of-the-flies-25s8jzdwr>
- https://brocku.ca/MeadProject/Sherif/Sherif_1976a.html
- https://www.macmillanhighered.com/BrainHoney/Resource/22292/digital_first_content/trunk/test/greenberg1e/greenberg1e_ch7_4.html
- <https://www.baylor.edu/content/services/document.php?id=77099>
- <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0022022107311769>
- https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1207/s15327965pli1604_04

Σας ευχαριστώ!

25/11/2020